

JAMHURI YA MUUNGANO WA TANZANIA

**MAONI NA USHAURI WA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA
HUDUMA ZA JAMII KUHUSU AZIMIO LA KURIDHIA MKATABA
WA KIMATAIFA WA HAKI ZA WATU WENYE ULEMAVU NA
MKATABA WA NYONGEZA WA KIMATAIFA KUHUSU
HAKI ZA WATU WENYE ULEMAVU**

**MAONI NA USHAURI WA KAMATI YA KUDUMU YA BUNGE YA
HUDUMA ZA JAMII KUHUSU AZIMIO LA KURIDHIA MKATABA
WA KIMATAIFA WA HAKI ZA WATU WENYE ULEMAVU NA
MKATABA WA NYONGEZA WA KIMATAIFA KUHUSU
HAKI ZA WATU WENYE ULEMAVU**

1.0 UTANGULIZI:

1.1 **Mheshimiwa Spika**, Kamati ya Bunge ya Huduma za Jamii inatambua kuwa miongoni mwa matatizo yanayowakabili watu wenye ulemavu ni unyanyapaa, ubaguzi, ukosefu wa mafunzo, ajira na vifaa vya kuwasaidia kama vile baiskeli za watu wenye ulemavu, vitabu kwa ajili ya watu wenye ulemavu wa kuona, magongo ya kutembelea, viuongo bandia na miundombinu kwenye majengo mbalimbali.

1.2 **Mheshimiwa Spika**, Kamati ya Kudumu ya Bunge ya Huduma za Jamii ilipata fursa ya kusikiliza madhumuni ya Serikali kuhusu Azimio la Kuridhia Mkataba wa Kimataifa wa Haki za Watu Wenye Ulemavu na Mkataba wa Nyongeza wa Kimataifa kuhusu Haki za Watu wenye Ulemavu uliowasilishwa mbele ya Kamati na Mheshimiwa Prof. David Homel Mwakyusa, (Mb.), Waziri wa Afya na Ustawi wa Jamii siku ya tarehe 16 Aprili, 2009 Ofisi ya Bunge Dar-es-Salaam.

1.3 **Mheshimiwa Spika**, Kamati yangu ilijadili kwa kina yaliyomo katika Kauli hizo ambazo zilihusu zaidi kuboresha, Kulinda na kuhakikisha kwamba Watu wenye Ulemavu wanafaidika na kupata haki zote za msingi ikiwa ni pamoja na kuheshimiwa utu wao.

1.4 **Mheshimiwa Spika**, Madhumuni ya Azimio la Kuridhia Mikataba ya Kimataifa kuhusu Haki za Watu Wenye Ulemavu ni dhahiri kuwa yamelenga kuhakikisha kwamba watu wenye Ulemavu wanapata haki sawa za msingi kama vile Elimu, Afya, Kinga ya Jamii, nyenzo za kujimudu, Uhuru wa kujieleza, Kutoa Maoni na kupata taarifa mbalimbali.

Mheshimiwa Spika, kutokana na maelezo hayo, Kamati ya Bunge ya Huduma za Jamii inaunga mkono Maazimio haya na kwamba vipengele muhimu vya Mkatoba vimezingatiwa ikiwa ni pamoja na:

- (1) Usawa na kutobaguliwa wanawake na watoto wenye ulemavu,
- (2) Haki ya kuishi na kupata huduma muhimu kama vile Elimu na Afya,
- (3) Ajira,
- (4) Uhuru wa ulinzi kwa watu wenye ulemavu,
- (5) Kulinda utu wa watu wenye ulemavu,
- (6) Ujungeaji/nyenzo za kujimudu,
- (7) Uhuru wa kujieleza, Kutoa maoni na kupata taarifa mbalimbali,
- (8) Uhamasishaji wa Jamii,
- (9) Ushirikiano wa Kimataifa,
- (10) Utekelezaji wa Kitaifa wa tathmini.

Vile vile tunaunga mkono kwa kuwa vipengele hivi vinashabihiana na vipengele vilivyopo katika Sera ya Taifa ya Maendeleo na Huduma kwa watu wenye ulemavu ya mwaka 2004.

MAONI NA USHAURI WA KAMATI

1. **Mheshimiwa Spika**, Kamati yangu inaipongeza Wizara ya Afya na Ustawi wa Jamii kwa kuweza kuwasilisha Maazimio haya yenye lengo la kuboresha, kulinda na kuhakikisha kwamba Watu wenye ulemavu wanafaidika na kupata haki zote za msingi.

Azimio la Kuridhia Mkatoba wa Kimataifa wa Haki za Watu wenye Ulemavu na Nyongeza yake utasaidia kuboresha maisha ya Watu wenye Ulemavu na kuondoa vikwazo mbalimbali vinavyowakabili Walemavu hasa unyanyapaa. Hali hii itasaidia Watu wemue Ulemavu kutumia fursa zilizopo katika kuleta maendeleo yao.

(2) **Mheshimiwa Spika**, mara nyingi tumeona Jamii ya Watu wenye Ulemavu haipewi nafasi au kipaumbele katika ajira, shule na huduma za Afya. Kuridhiwa kwa maazimio haya, kutasaidia watu wenye Ulemavu kupata huduma muhimu za kijamii bila kubaguliwa.

(3) **Mheshimiwa Spika**, Kuridhiwa kwa Maazimio haya itakuwa ni hatua muhimu kwa Serikali kuandaa mkakati wa uwasilishwaji wa Muswada wa Sheria ya Watu wenye Ulemavu ambayo itasimamia mambo yote ya kijamii, kisiasa na kiuchumi ambayo yanahusu Watu wenye Ulemavu.

(4) **Mheshimiwa Spika**, kuridhia na kutekeleza Maazimio ya mikataba hii kutasaidia kupunguza na hatimaye kuondoa vitendo vya ukatili dhidi ya Watu wenye Ulemavu ikiwemo kuuawa ambavyo vimekuwa vikiambatana na mila potofu hasa kwenye jamii mbalimbali nchini.

(5) **Mheshimiwa Spika**, Mikataba hii itasaidia kuelimisha na kutoa uelewa kwa jamii nzima kuhusu umuhimu wa kuhusisha Watu wenye Ulemavu katika kuleta maendeleo ya Taifa hili. Pia itadumisha haki, usawa na uhuru wa Watu wenye Ulemavu.

CHANGAMOTO

Mheshimiwa Spika, Kamati inashauri kuwa mara baada ya Bunge kuridhia Maazimio haya ni muhimu ikabiliane na changamoto zifuatazo mapema iwezekanavyo:-

(i) Kutunga Sheria inayohusu Watu Wenye Ulemavu.

(ii) Kuweka mikakati na kuhimiza sekta binafsi, Asasi na Mashirika ya kidini kuwekeza katika utoaji wa huduma za kijamii na kiuchumi kwa Watu wenye Ulemavu.

(iii) Kuongeza ubunifu wa Stadi na upatikanaji wa fursa kwa Watu wenye Ulemavu.

(iv) Kuanzisha hatua na mikakati ya usalama wa kijamii kwa Watu wenye Ulemavu na wale wanaoshughulikia matatizo ya Watu wenye Ulemavu.

Mheshimiwa Spika, baada ya kuwasilisha Maoni na Ushauri, sasa napenda kuwatambua Wajumbe wa Kamati hii walioshughulikia Maoni na Ushauri wa Azimio hili ni kama ifuatavyo:-

1. Mhe. Omar S. Kwaangw', Mb.	- Mwenyekiti
2. Mhe. Dkt. Haji Mwita Haji, Mb.	- M/Mwenyekiti
3. Mhe. Dkt. Ali Tarab Ali, Mb.	- Mjumbe
4. Mhe. Nuru Awadh Bafadhil, Mb.	- Mjumbe
5. Mhe. Meryce M. Emmanuel, Mb,	- Mjumbe
6. Mhe. Ali Juma Haji, Mb.	- Mjumbe
7. Mhe. Hemed M. Hemed, Mb.	- Mjumbe
8. Mhe. Janeth B. Kahama, Mb.	- Mjumbe
9. Mhe. Dkt. Christine G. Ishengoma, Mb.	- Mjumbe
10. Mhe. Prof. Feetham F. Banyikwa, Mb.	- Mjumbe
11. Mhe. Susan Anselm Lyimo, Mb,	- Mjumbe
12. Mhe. Ali Haroon Suleiman, Mb.	- Mjumbe
13. Mhe. Martha M. Mlata, Mb.	- Mjumbe
14. Mhe. Dkt. Samson F. Mpanda, Mb.	- Mjumbe
15. Mhe. Prof. Idris Ali Mtulia, Mb.	- Mjumbe
16. Mhe. Omar Ali Mzee, Mb.	- Mjumbe
17. Mhe. Ussi Ame Pandu, Mb.	- Mjumbe
18. Mhe. Dkt. Luka Jelas Siyame, Mb.	- Mjumbe
19. Mhe. Fatma Abdullah Tamim, Mb.	- Mjumbe
20. Mhe. Mch. Luckson Mwanjale, Mb.	- Mjumbe

HITIMISHO

Mheshimiwa Spika, napenda kumshukuru Katibu wa Bunge Dkt. Thomas D. Kashillillah kwa kuiwezesha Kamati katika kutekeleza majukumu yake, pamoja na Katibu wa Kamati hii Ndugu Hosiana John, kwa kuhudumia Kamati wakati wote.

Mheshimiwa Spika, naomba niwashukuru Waziri wa Afya na Ustawi wa Jamii Mhe. Prof. David H. Mwakyusa, (Mb.), Naibu

Waziri Mhe. Dkt. Aisha O. Kigoda, (Mb.), Katibu Mkuu wa Wizara hiyo Ndugu Blandina Nyoni na watendaji wote wa Wizara hiyo kwa kuandaa na kuboresha Azimio hili. Vile vile nivishukuru Vyama na Vikundi vyote vya Watu wenye Ulemavu kwa kufika mbele ya Kamati na kutoa Maoni kuhusu kuridhiwa kwa Mkataba wa Haki za Watu wenye Ulemavu.

Mheshimiwa Spika, Shukrani za pekee ziwaendee Mtandao wa Jukwaa la Uchechemuaji wa Masuala ya Ulemavu Nchini (Tanzania Forum for Disability Advocacy – TAFODA) kwa kuwasilisha Maoni yao mbele ya Kamati. Tunawahakikishia ushirikiano wetu katika kupambana na changamoto zinazowakabili Watu wenye Ulemavu.

Mheshimiwa Spika, naomba kuwasilisha na naunga mkono Azimio la Mkataba wa Kimataifa wa Haki za Watu Wenye Ulemavu pamoja na Nyongeza yake.

Dkt. Haji Mwita Haji, (Mb.)

Kny: MWENYEKITI

KAMATI YA BUNGE YA HUDUMA ZA JAMII

23 Aprili, 2009